

окремих розділах. Відомий науковець М.І. Хавронюк у своїй праці "Терор, тероризм" поділив на групи за різними ознаками ці злочинні діяння, наприклад: тероризм і злочини терористичного характеру, міжнародний тероризм, політичний тероризм. Але щодо інших злочинних діянь як геноцид (ст. 442 КК України) та серйозні порушення законів війни (ст. 438 КК України) у своїх працях писали інші науковці. Наприклад, В.А. Кувакин вказує на те, що геноцид як злочин являє собою знищення окремих груп населення за расовими, національними або етнічними ознаками, навмисне створення умов, розрахованих на повне чи часткове фізичне знищення цих груп, так само як і дії щодо запобігання дітородіння в їх середовищі [5, с. 60].

У деяких кримінальних кодексах зарубіжних країн злочини терористичного характеру не згадуються взагалі, оскільки відповідальність за них передбачена окремими законами. Наприклад, в Італії діє Закон "Про боротьбу з тероризмом і підривною діяльністю" 1990 р., а за Кримінальним кодексом Латвії злочини терористичного характеру віднесені до глави Х "Злочини проти держави".

Враховуючи вищевикладене, можна сказати, що сьогодні не існує вичерпного переліку злочинів терористичного характеру в жодному кримінальному кодексі зарубіжної країни через характер цих злочинів. Об'єкт злочинних діянь терористичного характеру є специфічним і, тому, доцільно було б присвятити зазначеним злочинам спеціальний розділ як це зробив законодавець у кримінальних кодексах Албанії і Франції.

Література

1. Кримінальний кодекс України. Чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 3 вересня 2012 р.: (відповідає офіційному текстові) – К.: "Центр учбової літератури", 2012.– 166 с.
2. Науково практичний коментар до Закону України "Про боротьбу з тероризмом" / В.А. Ліпкан, О.А. Івахненко, І.М. Ригова, В.В. Майоров. – К.: КНТ, 2009.– 208 с.
3. Актуальні проблеми держави та права "Соціальні та правові проблеми боротьби з тероризмом", вип. 8, 2000.– С. 400.
4. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: Монографія [Текст] / М.І. Хавронюк.– [Б.м. : б.и.], 2006.– С. 1048.
5. Кувакин В. А. Твой рай и ад: Человечность и бесчеловечность человека (Философия, психология и стиль мышления гуманизма).– СПб.: "Алетейя", М.: "Логос", 1998.– 360 с. Збірник Постанов Пленуму Верховного Суду України (1963-1997 рр.).– Сімферополь: Таврія, 1998.– С. 171.

УДК 343.1

Циганій С.О.,
асистент,
Рибальченко Г.Г.,
магістрант,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДІЯНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НА ҐРУНТІ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧИ РЕЛІГІЙНОЇ ВОРОЖНЕЧІ ТА НЕНАВИСТІ

Дослідження проблеми належної кваліфікації злочинів, що вчиняються з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості потребує визначення характерних особливостей злочинів даного виду. Зокрема, у більшості випадків такі злочини вчиняються особою систематично, з поступовим збільшенням небезпеки злочинних дій. Спочатку злочинці доволі часто задовольняються усними або письмовими закликами, які викликають національну чи расову ворожнечу. Після цього переходять до погроз в адресу конкретних осіб, після цього – до знищення їх майна, завдання тілесних ушкоджень, а від загрози і посягання на здоров'я та майно окремих представників тієї або іншої раси чи національності – до вчинення злочинів до більших за численністю груп таких осіб.

У статті 161 Кримінального кодексу України встановлено відповідальність за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової та релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності або образу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями [1] Під розпалюванням національної, расової або релігійної ворожнечі і ненависті розуміється розповсюдження будь-яких ідей і поглядів, що підривають довіру і повагу до певної національності, раси або релігійного віросповідання, а також викликають зневагу або почуття ненависті до традицій, культури, способу життя, релігійних обрядів громадян даної національності чи раси тощо. Це також може бути поширення різноманітних закликів, вигадуваль, що формують у людей почуття озлобленості, відчуження і викликають національну ворожнечу або розбрат [2]. Окремим дуже проблемним питанням є практичне застосування КК України у цій сфері. Зміст зазначеної статті викликав багато нарікань щодо складності доказування прямого умислу та конструкції правової норми. Про певні проблеми із застосуванням статті 161 КК свідчить і статистика. У період з 1991 до 2010 року в Україні було зареєстровано лише 42 злочини (у 1991- 2003 роках – 17 злочинів,

з 2003 до 2011 року – 25 злочинів, відповідальність за які передбачені статтею 161 КК України [3].

Це дає змогу стверджувати, що формулювання статті 161 Кримінального кодексу унеможливило кримінальне переслідування підозрюваних у пропаганді національної та расової ворожнечі. Відкриті прояви ксенофобії (а тим паче словесні) практично неможливо довести в суді, оскільки потерпілій особі необхідно надати докази, що її права були порушені саме через її національну або расову приналежність. Останній звіт Європейської комісії проти расизму та нетолерантності по Україні (четвертий моніторинговий цикл) було ухвалено 8 грудня 2011 року і оприлюднено 21 лютого 2012 року. На підставі детального аналізу ситуації Комісія розробила низку рекомендацій, серед яких українській владі пропонується вжити низку заходів, спрямованих на посилення конституційних та інших положень, для протидії расизму та расовій дискримінації. За результатами оцінювання звіту України та альтернативних звітів щодо України з боку міжнародних організацій були сформульовані 19 зауважень та рекомендацій для України, 6 з яких стосувалися різних аспектів діяльності правоохоронних органів. Називалися, поряд з іншими, такі проблеми в діяльності правоохоронних органів: часте ігнорування міліцією повідомлень про расистські напади; расистське ставлення до іноземців з боку окремих співробітників правоохоронних органів; серед представників міліції і прокуратури відсутнє розуміння того, чому такі злочини є не лише злочинами проти конкретної особи, а спрямовані проти всього суспільного ладу; непряма дискримінація з боку правоохоронних органів (етнічний профайлінг – безпідставна перевірка документів у представників "видимих меншин", незаконне дактилоскопіювання та фотографування представників ромських громад) [4].

Можна з впевненістю констатувати, що у сфері криміналізації діянь, що вчиняються на ґрунті національної, расової чи релігійної ворожнечі, існує низка проблем, які відображаються у звітах і доповідях міжнародних інституцій та громадських організацій. Загальною тенденцією, яка спостерігалася протягом здійснення численних моніторингів, є низький рівень офіційних показників щодо правопорушень, скоєних на ґрунті нетерпимості. Тобто це означає, що показники не відображають реальну ситуацію в країні. Таким чином, основною проблемою протидії расизму та ксенофобії в Україні в ракурсі розслідування злочинів, що вчиняються з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, є проблема порушення кримінальної справи за відповідною статтею КК України.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін., за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2006. – 1184 с.
3. Панькевич В.М. Проблемні аспекти об'єктивної сторони злочину, закріпленого у ст. 161 КК України // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2005. – №2. – Ст. 164-170.
4. Заключні зауваження Комітету з ліквідації расової дискримінації ООН: Україна, прийняті на 47 сесії 8 серпня – 2 вересня 2011 року. Код документу: CERD/C/UKR/CO/19-21. Режим доступу: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/cerds79.htm>.

УДК 343.241

Юзікова Н.С.,
к.ю.н., доцент,

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕПОВНОЛІТНІХ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ (СТ. 289 КК)

Проблема безпеки функціонування та експлуатації транспорту до якої належить "Незаконне заволодіння транспортним засобом" (ст. 289 КК) є складним феноменом, що вимагає інтеграції багатьох галузей знань і, зокрема, юридичної науки для поглибленого дослідження природи цих злочинів, особливостей їх кримінологічної характеристики та запобігання.

Результати визначення науково обґрунтованих кримінологічних характеристик злочинів неповнолітніх проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, особистості неповнолітніх, що вчиняють незаконне заволодіння транспортним засобом повинні сприяти вдосконаленню відповідних споріднених характеристик для використання їх працівниками правоохоронних органів та правосуддя.

Кримінологічна характеристика особистості неповнолітніх, що вчиняють незаконне заволодіння транспортним засобом є надійним компасом на шляху відшукування, перевірки та уточнення даних, що складають характеристику систему заходів запобігання та протидії цим злочинам.